

25 Ackord, Företagsrekonstruktion och Skuldsanering

14 § Lag (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m., indrivningslagen

Lag (1993:892) om ackord rörande statliga fordringar m.m., skatteackordslagen

Lag (1996:764) om företagsrekonstruktion

Skuldsaneringslagen (1994:334)

Lag (2003:535) om ändring i förmånsrättslagen, FRL, och övergångsbestämmelser till samma lag

3 och 5 §§ Lag (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.

Prop. 1997/98:65, Reformerat förhandsbesked i skattefrågor, m.m.

Prop. 1995/96:5, Lag om företagsrekonstruktion

Prop. 1993/94:123, Skuldsaneringslag

Prop. 2002/03:49, Nya förmånsrättsregler

Sammanfattning

Kapitlet behandlar de civilrättsliga reglerna om ackord, företagsrekonstruktion och skuldsanering. I slutet av varje avsnitt behandlas vissa skatterättsliga aspekter.

RSV har utfärdat riktlinjer för hanteringen av ackord (99-05-10 dnr 4806-99/113). Dessa kommer att uppdateras med anledning av slopad förmånsrätt för skattefordringar.

Vad gäller handläggningen av ackordsärenden hänvisas också till SKV:s Handledning för företrädaransvar och ackord (SKV 443 utg. 2). Handledningen kommer att uppdateras med anledning av slopad förmånsrätt för skattefordringar.

25.1 Ackord

25.1.1 Allmänt

Innebörden av ett ackord

Ackord är en ekonomisk uppgörelse mellan en gäldenär och hans borgenärer med syfte att undanröja en obeståndssituation. Uppgörelsen innebär nästan alltid att borgenärerna sätter ned sina fordringar till viss procent av ursprungliga fordringsbeloppen, varvid särskilda villkor ofta ställs beträffande rekonstruktionsåtgärder och betalningstider. Fordringarna faller bort till den delen de överstiger ackordslikviden. Undantagsvis kan ackord gå ut på enbart betalningsansånd eller särskilda villkor för erläggande av betalning, s.k. moratorieackord.

Underhandsackord

Ackord förekommer i två former, underhandsackord och offentligt ackord. Underhandsackord, som är den vanligaste ackordsformen, innebär en frivillig uppgörelse mellan en gäldenär och en eller flera borgenärer. Varje borgenär är således oförhindrad att ställa egna krav för sitt samtycke. Underhandsackordet kräver samtycke av alla borgenärer som deltar.

Offentligt ackord

Offentligt ackord kan förekomma under en konkurs och under en företagsrekonstruktion. Offentligt ackord rör enbart borgenärer vilkas fordringar saknar förmånsrätt. Det förutsätts att borgenärer med förmånsrätt får full betalning. Offentligt ackord kan genomföras under medverkan av en majoritet av de oprioriterade borgenärerna. Eftersom sådant ackord kan påtvingas vissa borgenärer betecknas ackordsformen ibland som tvångsackord. Offentligt ackord kommer till stånd efter en ackordsförhandling. Borgenärer vars fordran är förenad med förmånsrätt kan delta i offentligt ackord genom att avstå från sin förmånsrätt.

Vid underhandsackord och vid offentligt ackord utanför konkursförfarandet behåller gäldenären under ackordsförfarandet rådigheten över sina tillgångar. Den verksamhet som gäldenären driver kan, eventuellt efter rekonstruktion, fortsättas under gynnsammare ekonomiska villkor av gäldenären själv eller den, till vilken verksamheten överläts.

Nedsättning av fordran

Fysiska personer kan ansöka om nedsättning av fordran om förutsättningarna för skuldsanering enligt skuldsaneringslagen är uppfyllda.

Förfarandet vid underhandsackord är inte lagreglerat. Däremot finns det regler för statens deltagande i ackord avseende skatter och avgifter i lagen om företagsrekonstruktion, konkurslagen och lagen om ackord rörande statliga fordringar m.m.

Ekonomiskt fördelaktigt och ej olämpligt

25.1.2 Förutsättningar för ackord avseende skatter m.m.

Förslag om ackord får godtas om det kan anses ekonomiskt fördelaktigt för det allmänna och det inte med hänsyn till gäldenärens personliga förhållanden eller av annan anledning framstår som olämpligt från allmän synpunkt. Ackord får antas endast om övriga borgenärer som ackordet angår godkänner det (3 § skatteackordslagen). Förutsättningarna för antagande av ackord gäller i fråga om skatter, avgifter, böter eller annan staten tillkommande fordran som vid indrivning handläggs som allmänt mål.

En grundläggande förutsättning för medgivande av ett ackord är att den erbjudna ackordslikviden är större än uppskattat utfall av exekutiva åtgärder.

Gäldenärens ekonomiska situation

I samtliga fall av ackord måste gäldenärens ekonomiska situation bedömas. Såväl allmänna som enskilda skulder måste beaktas liksom egna och närståendes tillgångar. Bedömningarna bör bl.a. grunda sig på gäldenärens nuvarande och framtida betalningsförmåga, hur skulderna har uppkommit, hur ackordet avses att finansieras, hur lång tid som återstår till preskription osv.

I förarbetena till lagen anges exempel på omständigheter som kan inverka på bedömningen av ackordet. Brottligt eller annat mot samhället illojalt beteende från företagsledningens sida är exempel på omständigheter som kan föranleda att ett ackordsförslag inte antas, trots att det är till fördel för det allmänna. Om det finns förutsättningar att ådöma företagsledare näringsförbud talar det starkt mot ackord, även om grunden för näringsförbudet inte är brott. Omständigheter som inte är direkt hänförliga till företagsledningen kan också tänkas påverka bedömningen. Exempel på detta är att konkurrensförhållandena är sådana att det framstår som stötande att godta ackordet.

För ytterligare information om förutsättningar för staten att godta förslag om ackord hänvisas till SKV:s handledning om företrädaransvar och ackord, RSV:s publikation "Konkurs, Företagsrekonstruktion & Ackord" och RSV:s skrivelse "Riktlinjer för hanteringen av ackord", dnr 4806-99/113. Dessa publikationer kommer att uppdateras med anledning av slopad förmånsrätt för skattefordringar.

Särskilda förhållanden

25.1.3 Skatter och avgifter vid ackord

Allmänt sett är staten restriktiv vid prövningen av ett ackordsförslag som omfattar skatter och avgifter. I motsats till vad som gäller vid en konkurs innebär ett ackord en definitiv eftergift av betalningsskyldigheten. Det är endast under särskilda förhållan-

den som en skattskyldig ska få sin skatteskuld reducerad genom ackord. Det bör påpekas att ackord är ett medgivande från staten, inte en rättighet för gäldenären.

Den 1 januari 2004 har förmånsrätten för skattefordringar avskaffats. Staten jämställs med övriga oprioriterade borgenärer, och får därigenom anledning att i högre grad än tidigare medverka i ackordsförhandlingar och företagsrekonstruktioner. Samverkan med övriga borgenärer får stor betydelse i arbetet att nå samlade uppgörelser vid risk för obestånd.

Vid ackord för juridiska personer bör staten väga in det personliga betalningsansvaret för den juridiska personens företrädare då skulden bortfaller vid beslut om ackord. Staten bör bedöma det ekonomiska utfallet av eventuellt krav på personligt betalningsansvar mot företrädaren. Kan företrädaren bedömas bli personligt betalningsansvarig bör ackordsuppgörelsen innefatta en uppgörelse även med företrädaren.

Fastställda och förfallna skatter

Ackord bör normalt omfatta fordringar på skatter och avgifter som är fastställda och förfallna till betalning. Detta gäller oavsett om dessa överlämnats för indrivning eller inte. Teoretiskt sett kan även uppkomna fordringar som ännu inte är kända eller som inte hunnit fastställas komma att omfattas av ackordet. Av praktiska skäl omfattar ackord i normalfallet inte skatter som uppkommit men som ännu inte har förfallit till betalning. Alla möjligheter till ändring av skatten genom omprövning eller överklagande bör uttömmas. Det bör således inte vara möjligt att utnyttja ackordsförfarandet enbart för att vinna rättelse i påförda taxeringar.

Återbetalning av skatt

Återbetalning av skatt ska inte göras av belopp som behövs för betalning av en skatteskuld efter ett beslut om ackord (18 kap. 7 § 3. SBL). En återbetalningsspärr (restitutionsspärr) innebär normalt att inget belopp som hänför sig till tid före ackordsbeslutet återbetalas så länge något genom ackordsbeslutet nedsatt belopp återstår.

Villkor i ackordsbeslut i form av återbetalningsspärr bör dock användas endast för perioder som avser tid före beslutet alternativt endast kända restitutioner inom en snar framtid.

För ytterligare information om återbetalningsspärr vid ackord hänvisas till Handledning Företrädaransvar Ackord kapitel 3 avsnitt 3.13.1.

25.1.4 Skattemässiga konsekvenser

Ackordsvinst

Ackordsvinst, dvs. den vinst som ackordsgäldenären får genom att hans skulder till borgenärerna definitivt faller bort, är inte skattepliktig (se bl.a. RÅ 1929 Fi 2032). En förutsättning är att den som erhållit ackord verkligen varit på obestånd.

Ackordsförlust

Eftersom något vederlag inte erhålls vid ackord så är fordran som efterskänks genom ackordet, enligt RSV:s bedömning, inte anse som avyttrad. För att ackordsförlusten ska vara avdragsgill i inkomstslaget näringsverksamhet krävs att förlusten har ”uppkommit i verksamheten” och att särskilda skäl mot avdragsrätt inte föreligger (13 kap. 1 § och 16 kap. 1 § inkomstskattelagen).

Avdrag för ackordsförlust i inkomstslaget kapital torde inte medges eftersom någon avyttring inte kan anses ha skett.

För ytterligare information om ackord vid inkomstbeskattningen hänvisas till SKV:s Handledning för beskattning av inkomst och förmögenhet m.m.

Vad gäller avdragsrätten för moms vid ackord hänvisas till SKV:s Handledning för mervärdesskatt.

25.2 Företagsrekonstruktion

25.2.1 Allmänt

Syftet

Den 1 september 1996 trädde lagen om företagsrekonstruktion i kraft. Syftet med lagen är att ge företag som av ena eller andra anledningen råkar i ekonomiska svårigheter en möjlighet till överlevnad. Förfarandet ska åstadkomma en rekonstruktion såväl sakligt som finansiellt av verksamheten. Några av skälen bakom lagstiftningen var dels att företag med ekonomiska svårigheter borde omstruktureras innan företaget blivit konkursmässigt och dels att konkursförfarandet är noga reglerat och därför tenderar till att dra ut på tiden och bli kostsamt. Av prop. 2002/03:49, Nya förmånsrättsregler, framgår att ett syfte med reformen är att fler företag ska rekonstrueras i stället för att försättas i konkurs. Om företagsrekonstruktion inleds i ett tidigare skede bör bättre förutsättningar finnas för en lyckad rekonstruktion. Bedömning av ett företag med betalningssvårigheter ska göras tidigt och det är avgörande om beslut om företagsrekonstruktion fattas så tidigt att verksamheten fortfarande kan göra nödvändiga omstruktureringar eller få erforderlig kredit.

Huvudregel

Enligt huvudregeln kan endast näringsidkare komma ifråga för företagsrekonstruktion oberoende av verksamhetens omfattning och associationsform. Med begreppet näringsidkare avses varje fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk

natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig. För riktigt små näringsidkare kan skuldsaneringslagen (1994:334) i stället bli tillämplig.

Beslut om företagsrekonstruktion fattas av tingsrätt efter ansökan av gäldenären eller en av dennes borgenärer. Samtidigt utses en rekonstruktör.

Förutsättningar

En förutsättning för beslut om företagsrekonstruktion är att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort. Vid företagsrekonstruktion föreligger ett krav på illikviditet eller risk för detta och inte, som vid konkurs, krav på obestånd eller insolvens. Att en person är illikvid innebär att personen inte har omedelbar tillgång till vanliga betalningsmedel som svarar mot de förfallna skulderna. En annan förutsättning för beslut om företagsrekonstruktion är att det inte får saknas skälig anledning att anta att syftet med denna kan uppnås.

Rekonstruktören ska undersöka gäldenärens ekonomiska ställning. I samråd med gäldenären ska rekonstruktören upprätta en plan hur syftet med företagsrekonstruktionen ska uppnås.

Ingen rådighetsförlust

Ett beslut om företagsrekonstruktion innebär inte någon formell inskränkning i gäldenärens rådighet. Gäldenären kan utan hinder av beslutet förfoga över sin egendom och ingå civilrättsligt bindande avtal.

KFM företräder staten

KFM företräder staten som borgenär vid företagsrekonstruktion. För att KFM ska kunna bevaka statens rätt behöver man uppgift som är av betydelse för prövningen av ärendet. Exempel på uppgifter som är av betydelse är uppgift om skönstaxering eller oredovisade perioder och kända skulder som ännu inte är förfallna till betalning.

Under företagsrekonstruktionen är gäldenären normalt fredad mot alla slags säranktioner från borgenärernas sida. Ett beslut att inleda företagsrekonstruktion innebär att inga exekutiva åtgärder får vidtas under den tid som rekonstruktionen pågår.

25.2.2 Gäldenärens skyldigheter

Ett beslut om företagsrekonstruktion innebär inte att gäldenären förlorar sin rättshandlingsförmåga. Gäldenären kan utan hinder av beslutet förfoga över sin egendom och ingå bindande avtal. Ingångna avtal under företagsrekonstruktion förutsätter dock ett samtycke från rekonstruktören och medför att motpartens fordringar får förmånsrätt i konkurs, 10 § p. 4, förmånsrättslagen, s.k. superförmånsrätt. Beslutet inverkar inte på de avtal som löper

för gäldenären, både gäldenären och hans motpart är bundna av redan ingångna avtal. I vissa fall kan borgenären kräva betalning eller säkerhet för att fortsätta leverera varor eller tjänster. Frågan om gäldenärens rätt att säga upp ingångna avtal under företagsrekonstruktion är under utredning. Ett förslag har lagts som har remissbehandlats. SOU 2001:80.

Frågan om lönegaranti vid företagsrekonstruktion har behandlats i DS 2003:17, Lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Det föreslås att lönegaranti ska kunna utges vid företagsrekonstruktion och att samma regler ska gälla som vid konkurs. Lönegarantin vid företagsrekonstruktion utformas dock som ett lån till rekonstruktionsgäldenären med krav på återbetalning. Förändringarna föreslås träda ikraft 2005-01-01.

Gäldenären är skyldig att samråda med rekonstruktören om den löpande förvaltningen och att inhämta dennes samtycke till vissa viktigare rättshandlingar. Gäldenären ska också lämna upplysningar om sina ekonomiska förhållanden som är av betydelse för rekonstruktionen av verksamheten.

Gäldenären får inte utan rekonstruktörens samtycke

1. betala skulder som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion eller ställa säkerhet för sådana skulder,
2. åta sig nya förpliktelser, eller
3. överlåta, pantsätta eller upplåta annan rätt till egendom av väsentlig betydelse för gäldenärens verksamhet.

När en företagsrekonstruktion beslutas ska företagets tillgångar och skulder ”frysas”. Skulder som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion ska inte betalas och nya skulder får normalt inte uppkomma utan ska betalas löpande. Rekonstruktören får samtycka till betalning av gammal skuld om det föreligger synnerliga skäl.

25.2.3 Skatter och avgifter vid företagsrekonstruktion

En form av betalningsanstånd

Företagsrekonstruktion medför en form av betalningsanstånd under den tid förfarandet pågår vad gäller de skulder som gäldenären har ådragit sig innan beslut om företagsrekonstruktion meddelades.

En företagsrekonstruktion omfattar alla skulder som uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion.

Redovisnings- och betalnings-

Ett beslut om företagsrekonstruktion påverkar inte gäldenärens skyldighet att redovisa skatter och avgifter. För perioder efter tid-

- skyldighet** punkten för ansökan om företagsrekonstruktion ska dessa redovisas och betalas löpande. SKV bör kontrollera att detta görs och snarast meddela KFM vid utebliven redovisning eller betalning.
- Ett beslut om företagsrekonstruktion hindrar inte SKV från att genomföra kontroll av företagets redovisning. Om det under SKV:s utredningar framkommer andra uppgifter som är av betydelse för handläggningen av rekonstruktionen ska uppgifterna lämnas till KFM (7 § indrivningsförordningen).
- F-skattsedel** En F-skattsedel ska återkallas om innehavaren brister i redovisning eller betalning av skatt enligt SBL. Om det finns särskilda skäl får SKV avstå från att återkalla F-skattsedeln. Ett företag som omfattas av företagsrekonstruktion bör få behålla sin F-skattsedel så länge som företagsrekonstruktionen pågår (RSV S 2000:6 avsnitt 3.3.1). Om någon eller några perioder som omfattas av företagsrekonstruktionen är oredovisade ska dessa perioder redovisas även om betalning inte får ske.
- Om nya skatteskulder uppkommer efter ansökan om företagsrekonstruktion bör SKV utreda orsaken till detta och omgående kontakta KFM innan F-skatten återkallas. KFM tar kontakt med rekonstruktören och förklarar att nya skulder kan medföra att KFM ansöker om att rekonstruktionen ska upphöra.
- Snabbrestföring** SKV bör snarast efter skattens förfallodag överlämna beloppet för indrivning (snabbrestföring). Belopp som inte förfallit till betalning kan inte snabbrestföras då det inte är registrerat på skattekontot utan uppgiften måste överlämnas på annat sätt till KFM.
- Kvittning** Borgenärs rätt till kvittning under företagsrekonstruktion regleras i 2 kap. 21 § lag om företagsrekonstruktion. Fordran på skatt eller avgift som staten har på gäldenären får bara kvittas mot gäldenärens fordran om denna uppkommit före tidpunkten för ansökan om företagsrekonstruktion. Belopp som ska betalas ut till gäldenären av SKV kan således i vissa fall kvittas mot de skulder som gäldenären har till SKV. Vid återbetalning av skatter i andra fall är reglerna om avräkning i lag (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter tillämpliga.
- I kapitel 25 avsnitt 25.4.3 behandlas frågan om när skattefordringar uppkommer.
- Upphörande** En företagsrekonstruktion ska upphöra när syftet med den har uppnåtts eller så snart det står klart att en rekonstruktion inte kan åstadkommas. Företagsrekonstruktion kan också avbrytas om gäldenären handlar illojalt.

De nya förmånsrättsreglerna medför att det blir svårare för borgenärerna att ansöka om rekonstruktionsgäldenärens försättning i konkurs under pågående företagsrekonstruktion. Gäldenären får försättas i konkurs endast om det finns särskilda skäl att anta att borgenärernas rätt allvarligt äventyras.

Om en företagsrekonstruktion upphör bör SKV kontrollera att betalning sker av alla förfallna skulder inklusive ränta. Uteblir betalning bör KFM snarast kontaktas så att en konkursansökan eventuellt kan inges.

25.2.4 Offentligt ackord

Det offentliga ackordsförfarandet är reglerat i lag om företagsrekonstruktion som ett särskilt förfarande. Ackordsförfarandet är dock inte obligatoriskt vid företagsrekonstruktion enligt lagen.

Fordringar utan förmånsrätt

Offentligt ackord rör endast borgenärer vilkas fordringar saknar förmånsrätt. Kan borgenären kvitta fordran mot en skuld till gäldenären eller är hans fordran förenad med förmånsrätt deltar han inte i ackordsförhandlingen. Avstår borgenären från kvittningsrätten eller förmånsrätten deltar han i motsvarande mån i ackordsförhandlingen.

För att en borgenär ska få delta i offentligt ackord måste hans fordran ha uppkommit före ansökningen om företagsrekonstruktion. Fordringen behöver inte vara förfallen till betalning.

Ackordet ska ge alla likaberättigade borgenärer lika rätt och normalt minst 25 % av fordringarnas belopp, om inte en lägre ackordsprocent godkänns av samtliga kända borgenärer som skulle omfattas av ackordet eller om det finns särskilda skäl för lägre ackordsprocent. Alla borgenärer, kända eller inte, som haft rätt att delta i ackordsförhandlingen, blir bundna av det fastställda ackordet.

Ackord under en företagsrekonstruktion

Om det blir aktuellt med ackordsförhandling under en företagsrekonstruktion kan staten tvingas att delta i det offentliga ackordet eftersom skattefordringarna inte längre är förmånsberättigade. Det kan vara förmånligare för staten att utreda förutsättningarna för ett underhandsackord med ett högre procentuellt utfall innan det offentliga ackordet aktualiseras.

25.2.5 Preskription

Fem år

Huvudregeln är att en fordran preskriberas fem år efter utgången av det kalenderår då den förföll till betalning. Fordran som påförts enligt SBL preskriberas fem år efter utgången av det kalenderår då den lämnades för indrivning. Har beslut om företagsrekonstruktion meddelats på grund av en ansökan som gjorts

innan fordringen har preskriberats, preskriberas fordran normalt tidigast två år efter utgången av det kalenderår då företagsrekonstruktionen upphört eller ett ackord ska vara fullgjort.

25.3 Skuldsanering

25.3.1 Allmänt

Den 1 juli 1994 trädde skuldsaneringslagen i kraft.

Innebörden av skuldsanering

Skuldsanering innebär att en person helt eller delvis befrias från betalningsansvaret för sina skulder. I regel fastställs en femårig avbetalningsplan för den del av skulden som inte efterges.

Fr.o.m. 1 juli 1998 har KFM ansvaret för hela borgenärsuppgiften vid skuldsanering.

Fysisk person

Skuldsanering får beviljas en fysisk person om han är på obestånd och så skuldsatt att ha inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom en överskådlig tid, s.k. kvalificerad insolvens, och det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas. Vid skälighetsbedömningen ska särskilt beaktas skuldernas ålder, omständigheterna vid deras tillkomst och de ansträngningar gäldenären gjort för att fullgöra sina förpliktelser och att själv nå en uppgörelse med borgenärerna.

Näringsidkare

En näringsidkare kan bara få skuldsanering om det föreligger särskilda skäl. Näringsverksamheten ska då vara av ringa omfattning och av enklare beskaffenhet.

Den principiella utgångspunkten är att en skuldsanering ska vara definitiv, dvs. när en skuldsanering har genomförts och gäldenären har fullgjort vad som åligger honom enligt beslutet ska han definitivt vara befriad från de skulder som omfattas av skuldsaneringen.

Den stora skillnaden mellan konkurs och skuldsanering för fysiska personer är att obetalda skulder kvarstår efter konkurs men de faller bort i den mån de omfattas av skuldsaneringen.

Med skuldsanering avses dels frivillig skuldsanering som fastställs av KFM och dels tvingande skuldsanering som beslutas av tingsrätten. Om förutsättningarna för skuldsanering enligt skuldsaneringslagen är uppfyllda kan gäldenären av staten beviljas nedsättning av fordran.

I första hand ska gäldenären själv försöka träffa en uppgörelse med sina borgenärer (steg 1, nedsättning av fordran). Misslyckas detta kan gäldenären hos KFM ansöka om frivillig skuldsanering (steg 2). Om inte heller detta lyckas kan frågan hänskjutas till tingsrätten som kan fatta beslut om tvingande skuldsanering (steg 3).

Steg 1

Gäldenären ska försöka att på egen hand träffa en uppgörelse med sina borgenärer om nedsättning av fordran. En sådan uppgörelse (underhandsackord) är bindande för borgenärerna.

Beslut om nedsättning av fordran på skatter och avgifter fattas av KFM om förutsättningarna för skuldsanering enligt skuldsaneringslagen är uppfyllda. Beslut om nedsättning av fordran får dock fattas endast om de övriga borgenärer som skuldsaneringen angår gör motsvarande eftergift.

Steg 2

Om gäldenären misslyckas med att träffa en uppgörelse med sina borgenärer kan han ansöka om skuldsanering. Om KFM bedömer att en ansökan om skuldsanering uppfyller förutsättningarna för skuldsanering enligt skuldsaneringslagen, beslutar KFM om inledande av skuldsanering.

Beslut om inledande av skuldsanering medför att fordringar som uppkommit före beslutet inte får verkställas, dvs. skuldsanering är ett hinder för utmätning.

Det är KFM som beslutar om förslag om frivillig skuldsanering ska godtas.

Steg 3

Om någon borgenär motsatt sig att gäldenären helt eller delvis befrias från ansvar för betalning av borgenärens fordran får tingsrätten besluta om skuldsanering. Ärendet överlämnas till tingsrätten för prövning. Skuldavveckling sker då genom beslut av tingsrätten och mot borgenärs vilja.

Beslut om skuldsanering som vunnit laga kraft medför att gäldenären befrias från ansvar för betalning av de skulder som omfattas av skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned.

Beslut om skuldsanering kan under vissa omständigheter upphävas eller ändras av tingsrätten. Detta kan ske bl.a. om gäldenären lämnat oriktiga uppgifter, inte följer avbetalningsplanen eller om gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligt förbättras. Upphävs beslutet innebär det att de ursprungliga förpliktelseerna blir gällande mot gäldenären med avräkning av de eventuella betalningar som gjorts.

25.3.2 Gälldenärens skyldigheter

Följa avbetalningsplanen

Gälldenären är skyldig att fullfölja den särskilt uppgjorda avbetalningsplanen. Av denna framgår det hur mycket varje borgenär ska erhålla samt när och hur betalning ska ske.

Om gälldenären brister i sina skyldigheter enligt planen kan skuldsaneringen hävas. Detta innebär i praktiken att gälldenären är befriad från sina skulder först när han fullgjort sina skyldigheter under den tid som betalningsplanen gäller. Det åligger varje borgenär att själv bevaka att han får betalt enligt planen och agera om gälldenären inte sköter betalningarna. En borgenär som inte får betalt enligt avbetalningsplanen kan ansöka hos KFM om verkställighet av sin fordran enligt planen.

25.3.3 Skatter och avgifter vid skuldsanering

Uppkommit före beslut om skuldsanering

Beslut om skuldsanering omfattar alla fordringar som uppkommit före beslut om att inleda skuldsanering (6 § skuldsaneringslagen). Beslutet omfattar även de fordringar som inte var kända vid beslutet, men som om de hade varit kända skulle ha ingått i beslutet (fordringarna är prekluderade).

Beslut om nedsättning av fordran (steg 1) bör omfatta gälldenärens samtliga skulder till staten vid tidpunkten för beslutet.

Inkomstskatt

Fordran på inkomstskatt anses ha uppkommit när inkomståret har gått till ända. Det innebär att den inkomstskatt som belöper på det år under vilket skuldsaneringen inleds inte kommer att omfattas av skuldsanering (prop. 1993/94:123 s. 118). När en skattefordran anses uppkommen framgår av avsnitt 24.4.3.

Twistiga fordringar

Twistiga fordringar omfattas inte av en skuldsanering. En fordran är twistig så fort gälldenären helt eller delvis bestriider den. Skattefordringar som grundar sig på skönstaxeringar talar starkt mot att bevilja skuldsanering. Det bör normalt krävas att gälldenären först ordnar upp sina mellanhavanden med SKV innan skuldsaneringsförfarandet inleds. SKV bör lämna uppgift till KFM om vilka fordringar som grundar sig på skönstaxeringar.

För att KFM ska kunna bevaka statens rätt behöver man uppgift som är av betydelse för prövningen av ärendet. Exempel på uppgifter som är av betydelse är uppgift om skönstaxering, kända skulder som ännu inte är förfallna till betalning och ändrad beräkning av preliminär skatt som grundar sig på felaktiga uppgifter.

Snabbrestföring

SKV bör snarast efter skattens förfallodag överlämna beloppet för indrivning (snabbrestföring). Belopp som inte förfallit till betalning kan inte snabbrestföras då det inte är registrerat på skattekotot utan

måste överlämnas på annat sätt till KFM. Om den slutliga skatten inte är känd till sig storlek får en uppskattning av eventuell ytterligare skatt att betala ("kvarskatt") göras och bevakas.

Fordran på skatt eller avgift som uppkommit efter beslut om skuldsanering ska redovisas och betalas i vanlig ordning.

Kvittning

Fråga om borgenärens rätt till kvittning regleras inte i skuldsaneringslagen. Fordran som gäldenären har på staten får kvittas mot statens fordran på gäldenären om fordran uppkommit före beslut om att inleda skuldsanering enligt civilrättsliga principer (prop. 1993/94:123 s. 140 f och s. 306). Ett krav för kvittning är att motfordran var förfallen vid kvittningstillfället.

Frågan hur en gäldenärs rätt till överskjutande skatt ska behandlas i ett skuldsaneringsärende har avgjorts av HD. Om gäldenären kommer att få överskjutande skatt efter det att betalningsplanen har vunnit laga kraft får gäldenärens betalningsförmåga bedömas och betalningsplanen utformas med beaktande av den förväntade återbetalningen. Om det däremot kan förutses att gäldenärens fordran på överskjutande skatt kommer att bli fastställd och en avräkning ske innan betalningsplanen vunnit laga kraft bör planen upprättas i enlighet därmed, HD:s beslut den 20 maj 1999 (mål nr 1919-97).

Skuldsaneringen innebär att rätten till ränta eller dröjsmålsavgift på en fordran som omfattas av skuldsaneringen bortfaller för tiden efter det att beslut om att inleda skuldsanering meddelades.

25.3.4 Preskription

Två år

Skatter som omfattas av skuldsanering preskriberas tidigast två år efter utgången av det kalenderår då beslutet om att inleda skuldsanering meddelats eller, om skuldsanering beslutats, då återstående skuldbelopp senast skulle ha betalats.